

Factsheet Els Borst Netwerk

'De rol van mannen bij gendergelijkheid'

Op dinsdag 24 november 2020 is de bijeenkomst 'He For She'. Deze avond van het landelijke Els Borst Netwerk gaat over de betrokkenheid van mannen bij gendergelijkheid. Maar hoe is het eigenlijk gesteld met gendergelijkheid? Hoe kunnen mannen opkomen voor de gelijke rechten en kansen voor vrouwen? En waarom is dit nodig? Wat blijkt; zowel qua werk en inkomen als politieke vertegenwoordiging is er nog sprake van grote genderongelijkheid. In vergelijking met andere landen gaat het slechter. Betrokkenheid van mannen is nodig om meer gendergelijkheid te krijgen. Niet alleen voor vrouwen, maar ook voor zichzelf. Mannen bekleden daarnaast doorgaans ook nog de meest(e) machtige posities. Sleutelposities voor verandering.

Gendergelijkheid: huidige uitdagingen

Werk & inkomen

In 2018 was ruim 62% van de vrouwen tussen de 15 jaar en de AOW-leeftijd financieel zelfstandig. De overige 38% had een baan met te weinig inkomen om van te kunnen leven, helemaal geen eigen inkomen of een uitkering. Met ruim 80% zijn mannen vaker economisch zelfstandig dan vrouwen. Het verschil wordt wel steeds kleiner. Wereldwijd is het percentage financieel onafhankelijke vrouwen 55%¹. Dat verschil zit niet alleen in het feit dat vrouwen gemiddeld minder werken. Ook per uur is er nog altijd een salariskloof. [Volgens het CBS](#) lag in 2019 het gemiddelde uurloon van vrouwen 14 procent lager dan dat van mannen. Dit komt mede door het soort werk en feit dat mannen vaker beter betaalde banen hebben.

Invloedrijke posities

Nog steeds is in Nederland het [aantal vrouwen in hogere functies laag](#). Hier geldt vaak: hoe hoger in de organisatie, hoe kleiner het percentage vrouwen². Met name de bestuurskamer bestaat nog (bijna) exclusief uit mannen. Raden van Commissarissen zijn wel meer divers, maar ook daar was in 2019 nog bijna driekwart van de leden man. Op 3 december 2019

¹ Global Gender Raport, World Economic Forum 2020, zie http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf

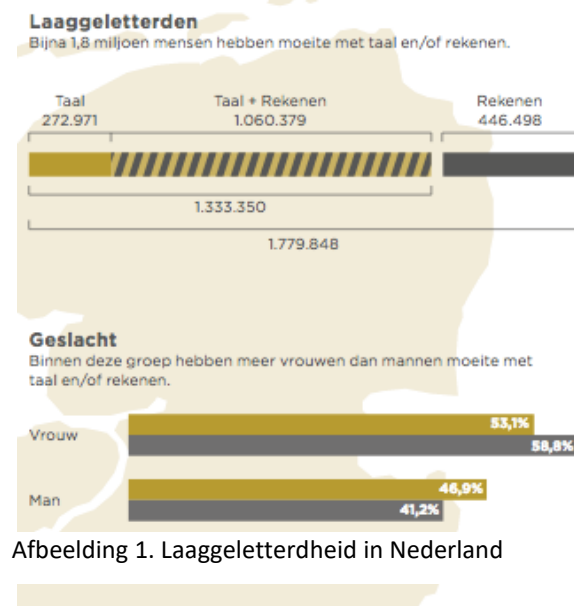
² Factsheet Bedrijvenmonitor 2017, <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vrouwenemancipatie/documenten/brochures/2018/03/06/factsheet-bedrijvenmonitor-topvrouwen-2017>

stemde de Tweede Kamer daarom in met een vrouwenquotum voor beursgenoteerde bedrijven specifiek voor Raden van Besturen en Commissarissen. Dit heeft in één jaar tijd geleid tot een toename van het percentage vrouwen in Raden van Bestuur van 8,5 naar 12,5%. In Raden van Commissarissen is een toename van 26,8 naar 29,5% te zien³.

Uit meerdere onderzoeken⁴ blijkt dat diverse teams reflectiever zijn, beter presteren en daarmee zorgen voor beter functioneren van zowel mannen als vrouwen. Mannen hebben dus ook baat bij het zorgen voor eerlijk loon en gelijke positie van mannen en vrouwen in (de top van) bedrijven en organisaties.

Opleiding & geletterdheid

Jonge vrouwen zijn tegenwoordig vaker hoogopgeleid dan jonge mannen. Het aandeel 15- tot 75-jarige vrouwen met een hbo- of wo-diploma was in 2018 vrijwel even groot als onder mannen in deze leeftijd. 27% van de vrouwen die geen hoger onderwijs volgden zijn economisch zelfstandig ten opzichte van 59% van de mannen. Vrouwen hebben het wel lastiger als ze laaggeletterd zijn dan mannen. Het kost de overheid veel geld om te investeren in geletterdheid en het zelfstandiger maken van mensen. Zowel mannen als vrouwen hebben er dus baat bij om te zorgen dat er minder laaggeletterdheid is.

Afbeelding 1. Laaggeletterdheid in Nederland

Politiek

Nederland staat op plek 38 op de jaarlijks Global Gender Gap Index 2020⁵. Deze lijst geeft een overzicht van de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in 153 landen.

Land	Ranking 2020	Verandering t.o.v. 2018	Mate waarin ongelijkheidskloof is gedicht (afgerond op gehele %)
IJsland	1	▶	88%
Noorwegen	2	▶	84,2%
Finland	3	▲1	83,2%
Zweden	4	▼1	82%
Nicaragua	5	▶	80,4%
Nieuw-Zeeland	6	▲1	79,9%
Ierland	7	▲2	79,8%
Spanje	8	▲21	79,5%
Rwanda	9	▼3	79,1%
Duitsland	10	▲4	78,7%
NEDERLAND	38	▼11	73,6%

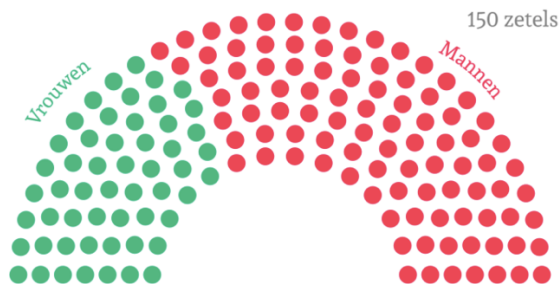
Afbeelding 2. Gender gap index

³ <https://nos.nl/artikel/2346662-aantal-vrouwen-in-top-van-bedrijven-stijgt-meer-dan-helft-voldoet-aan-quotum.html>

⁴ Zie o.a. promotieonderzoek van Sander Hoogendoorn, <https://www.uva.nl/content/nieuws/persberichten/2013/02/gemengde-teams-van-mannen-en-vrouwen-komen-tot-betere-prestaties.html?cb>

⁵ Deze lijst wordt opgesteld door het World Economic Forum en is in 2020 voor de 14^e keer uitgebracht. Er wordt gekeken naar: economische participatie, toegang tot onderwijs, politieke invloed en gezondheidszorg/levensverwachting. Zie: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf

101 landen hebben een behoorlijke vooruitgang laten zien in het verkleinen van de kloof tussen mannen en vrouwen. Dit geldt niet voor Nederland dat 11 plaatsen zakte. Redenen voor de daling? De politieke invloed van vrouwen in Nederland loopt achter; sinds 2009 loopt het aantal vrouwen in de Tweede Kamer zelfs geleidelijk terug⁶. Daarnaast stagneren de economische kansen en de groei in arbeidsparticipatie van vrouwen in Nederland. Qua opleidingsniveau doen we het wel beter in vergelijking met veel andere landen⁷.

Afbeelding 3. Aantal mannen en vrouwen in Tweede Kamer, Kabinet Rutte III (Meting 2017)

De politieke invloed van vrouwen in Nederland is verder afgenomen; slechts 31,3% van de zetels in de Tweede Kamer en 35,3% van de Ministersposten wordt door vrouwen ingenomen. “Wereldwijd wordt 25% van de in totaal 35.127 Kamerzetels en 21% van de 3.343 ministersposten door vrouwen ingenomen”, volgens prof dr. Volberda⁸. We staan dus iets boven het wereldwijd gemiddelde. Het feit dat Nederland, met uitzondering van de Caribische eilanden, geen vrouwelijke premier heeft draagt bij aan een grotere kloof tussen mannen en vrouwen. Nederland had wel vier keer een vrouw als vicepremier: Annemarie Jorritsma, Els Borst, Kajsa Ollongren en Carola Schouten. In de afgelopen 50 jaar hadden 85 landen van de 153 nog nooit een vrouwelijke premier.

Media

Verschillende onderzoeken laten zien dat vrouwelijke politici anders en slechter worden neergezet door media en kiezers. En het mede hierdoor lastiger hebben in de politiek. Een duidelijk verschil is dat het bij mannelijke politici in de media veel vaker over leiderschapskwaliteiten⁹ gaat. Nederlandse kranten schrijven veel vaker dat een man kundig, daadkrachtig, integer, communicatief vaardig of consistent is. “Vrouwen worden in krantenartikelen veel minder op leiderschap beoordeeld. Terwijl we weten dat kiezers juist veel belang toekennen aan sterke leiderschapskwaliteiten”, aldus dr. Pascal van der Pas.

Rol van de man

Historie

⁶ <https://www.sdgnederland.nl/nieuws/aantal-vrouwen-tweede-kamer-daalt-hoe-zit-wereldwijd/>

⁷ Het Amsterdam Centre for Business Innovation van de Universiteit van Amsterdam, is partnerinstituut van het World Economic Forum en verzamelde de gegevens voor Nederland. Het onderzoekscentrum staat onder leiding van prof.dr. Henk W. Volberda. *Die stelt dat het emancipatiebeleid in Nederland de afgelopen jaren niet bijster effectief is geweest.* Zie hier de analyse: <https://www.linkmagazine.nl/nederland-duikelt-naar-de-38ste-positie-in-de-global-gender-gap-report-2020/>

⁸ <https://www.linkmagazine.nl/nederland-duikelt-naar-de-38ste-positie-in-de-global-gender-gap-report-2020/>

⁹ Aaldering, L., and Van der Pas, D.J. (2018). ‘Political Leadership in the Media: Gender Bias in Leader Stereotypes during Campaign and Routine Times’, *British Journal of Political Science*, <https://doi.org/10.7910/DVN/HS4W33>

Dat mannen betrokken zijn bij het feminisme is niet nieuw; de Nederlandse actiegroep [Dolle Mina](#) bestond uit zowel vrouwen als mannen. Volgens dr. Geertje Mak, bijzonder hoogleraar politieke gendergeschiedenis, waren er in de jaren '60 en '70 veel gemengde initiatieven. Zo werd in 1968 in Nederland de Man-Vrouw-Maatschappij (MVM) opgericht. Dit was volgens Mak de eerste beweging van de Tweede Feministische Golf. Speerpunten van MVM waren; vrouwen het makkelijker maken om betaald werk en kinderen te combineren, gelijke opleidingskansen en het doorbreken van traditionele rolpatronen. In deze beweging waren zowel vrouwen als mannen actief. Het feministische tijdschrift LOVER ontstond en initiatieven als Provo. Dr. Geertje Mak: "Voor vrouwen werd het echter steeds duidelijker dat mannen privileges hadden en vrouwen niet. Dat veroorzaakte onder vrouwen destijds woede en wantrouwen." Volgens Mak is daaruit een radicalere vorm van feminisme ontstaan. "Mannen werden gezien als oorzaak van de onderdrukking. Eind jaren '70, begin jaren '80 leek feminisme daardoor exclusief een vrouwenzaak. Dat heeft niet lang geduurd, maar de reputatie van feministen als mannenhaters is daar wel uit voortgekomen."

Nu

Inmiddels zijn er overal initiatieven waarin mannen en vrouwen samen optrekken of mannen zelfs alleen. De Verenigde Naties heeft het initiatief genomen voor: '[HeForShe](#)'. Dit platform laat zien hoe je als man betrokken kan zijn bij gendergelijkheid. Of denk aan [Male Feminist Europe](#) een Europees initiatief om kennis te verspreiden hoe er meer gendergelijkheid binnen Europa kan ontstaan. In Nederland zijn er ook tal van initiatieven, zoals het [Vaderkenniscentrum](#) dat gelijkwaardig ouderschap na (echt)scheiding en betrokken vaderschap bevordert naast het aanjagen van vaderinclusief beleid op een wetenschappelijke basis.

Betrokkenheid van mannen = nodig

Tot slot is het belangrijk om aan te geven waarom mannen nodig zijn voor het creëren van gendergelijkheid. Om verandering te bereiken, heb je invloed nodig. Mannen bekleden doorgaans nog de meeste machtige posities in een land, zowel politiek als bestuurlijk. Zij zijn daardoor ook deels de sleutel tot verandering. Mannen hebben ook last van genderongelijkheid. Er zijn tal van voorbeelden, maar de meest bekende zijn: minder makkelijk in deeltijd kunnen werken, minder sociale erkenning als huisvader, minder recht op contact met zijn kind(eren) na scheiding, minder (acceptatie van) ouderschapsverlof. Ook hier moet aandacht voor. Gendergelijkheid is niet enkel een recht van alleen vrouwen. Het is iets van mannen en vrouwen om samen te realiseren.

Samenstelling factsheet

Deze factsheet is samengesteld door Lise-Lotte Kerkhof, bestuurslid landelijk Els Borst Netwerk.